

החיים חוזרים אל הנחל

קייק במורד (צילום: גיל גוטמן, רשות נחל קישון)

הפעילות האינטנסיבית של רשות נחל קישון נותנת את אותותיה בנחל הידוע: איכות המים עולה, בעלי החיים שבים לנחל, פארקים ושבילי נחל מוקמים לאורכו

נחל קישון היה בעבר הנחל המזהם ביותר מבין נחלי החוף, סמל לזיהום ולמטרד סביבתי קשה לתושבי מטרופולין חיפה, לאחר שבמשך עשרות שנים הוזרמו לנחל שפכי תעשייה ושפכים עירוניים. בשנים האחרונות הפך הקישון מנחל חסר חיים לנחל חי, בו מתקיימות מערכות אקולוגיות שונות ומגוונות, נדירות בחלקו, ותושבי האזור חזרו לבלות לאורך הנחל.

פחות שפכים; יותר מים

בשנת 1994 החלה לפעול רשות נחל קישון, במטרה לשקם את הנחל ולהחזיר אותו לחיים. שרון נסים, מנכ"לית הרשות, מספרת כי "כתוצאה מפעילות הרשות והמש"ר להגנת הסביבה, הקימו מפעלי התעשייה מערכי טיפול בשפכים, אשר הביאו לצמצום ניכר בעומ"סי המזהמים ולניטרול המאפיין החומצי של חלק מהם. בעקבות זאת חל שיפור ניכר באיכות המים במורד הנחל".

פעולות אלו אינן הפעולות היחידות, אשר תרמו לשיפור באיכות מי הנחל. למעשה, על מנת להביא לשיקום מלא של הנחל, יש צורך גם בניקוי קרקעיתו ובמתן תוספת מים.

בשנת 2006 ביצעה הרשות בדיקה מקיפה של קרקעית הנחל כדי להבין את אופי הזיהום ואת עומקו. כך התברר כי כל שבעת הקילומטרים במורד הנחל מזהמים בעיקר בפחממני דלק וכן במתכות כבדות, בעומק ממוצע של כ-2.5 מטר מהקרקעית. בהשקעה של 220

מיליון שקלים, המשותפת למדינה, לרשויות המקומיות ולמפעלים המזהמים, החל פרויקט ניקוי הקרקעית, אותו מוביל המשרד להגנת הסביבה. במסגרת הפרויקט, אותו מבצעת רשות הניקוז, נחפר תוואי נוסף לנחל שיאפשר פיתוח פארק במתחם שנוצר בין הנחל הקיים לתוואי החדש. במקביל, הכינה הרשות תכנית מים לנחל, במטרה להגדיל את כמות המים הזורמים בו. הדבר ייעשה באמצעות הזרמת מי קידוחים מושבתים בשילוב מי מעיינות המנוצלים כיום לחקלאות ויוחזרו לנחל תחת התכנית להשבת מים לטבע.

יוצרים מחדש ריאה ירוקה

השיפור המשמעותי באיכות המים הביא לחזרתם של בעלי חיים אשר נמנעו מלהגיע אליו בעבר. בצד צמחיה טבעית אשר חזרה לצמוח לאורך גדות הנחל, נצפו במי הנחל כעשרים מיני דגים, לצד עשרות מיני ציפורים, קבועות ונדודות. במקביל פתחה רשות הנחל פארקים לכל אורכו, כולל פארק קרית חרושת ופארק מעיין אלרואי בקרית טבעון; פארק הע-

מרפור עקוד (צילום: אלון בן מאיר)

מקים בתחומי מ.א. זבולון; ופארק מורד נחל קישון בחיפה. בימים אלה, פועלת הרשות להקמת פארק רחב ידיים בשטחים הסמוכים למורד קישון וכן לשיקום נחל גדורה (יובלו של קישון) והקמת שביל נחל לאורכו.

עם זאת, אומרת נסים, איכות המים עוד יכולה להשתפר: "קיימת חריגה במדדי החנקן והזרחן מהתקן הסביבתי לאיכות מי הנחל, כמו גם חריגה בעומס האורגני. כיום מוזרמים הקולחים לים דרך הנחל, תוך דרישה מהמפעלים לעמוד בתקן ענבר להזרמה לנחלים. מרבית המפעלים כבר עושים זאת

בהצלחה והיתר פועלים לצמצום העומסים המזרמים בקולחים". מקור נוסף לעומסי הנוטריינטים בנחל, הינו הסעתם משימושי הקרקע החקלאיים שבמעלה אגן ההיקוות. בכוונת הרשות להחיל בקרוב בתכנית לצמצום ההשפעה הסביבתית של השטחים החקלאיים וזאת בכדי להביא את איכות המים בנחל לתקן איכות מי נחל קישון אשר יאפשר קיום של תנאים למערכת אקוטית בריאה וכן לצרכי נופש וקייט.

המשמעות של הצעדים העתידיים גדולה. נחל קישון יהפוך להיות ריאה ירוקה משמעותית באזור מפרץ חיפה, הנמצא כיום במוקד הדיון הציבורי. כבר כיום, יכול הציבור ליהנות מפארקים לאורך הנחל ובעתיד מאמינה נסים, כי ניתן יהיה לשוט בנחל קישון ולדוג בו. "נחל קישון הוא הגדול בנחלי צפון הארץ ומהווה מסדרון אקולוגי משמעותי המחבר בין הגליל הכרמל והעמקים", היא מסכמת. "אנו עושים רבות כדי שהנחל יחזור להיות שטח ציבורי פתוח לטובת כולנו, תושבי מטרופולין חיפה, כיום ועבור הדורות הבאים".